

Горобець Тетяна Мирославівна,
курсант навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
кандидат юридичних наук, доцент, професор
кафедри оперативного-розшукової діяльності
Національної академії внутрішніх справ
Марков М. М.

ВИКОРИСТАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ ДЛЯ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Використання кримінального аналізу в розслідуванні злочинів є надзвичайно актуальним і важливим у сучасному правоохоронному середовищі. Кримінальний аналіз надає можливість систематично збирати, аналізувати та оцінювати інформацію, що стосується злочинів. Він дозволяє виявляти та аналізувати тенденції злочинів, встановлювати зв'язки між різними подіями та суб'єктами, а також забезпечує можливість прогнозування можливих ризиків та небезпек.

Взагалі, кримінальний аналіз становить собою дії, спрямовані на ідентифікацію і точне визначення взаємозв'язків між відомостями, які стосуються подій злочинного характеру, осіб, пов'язаних з ними та даними, що походять з різних джерел, і в подальшому їх використання слідчими органами, прокуратурою та судами. В цьому контексті недослідженим є питання визнання допустимості фактичних даних здобутих шляхом кримінального аналізу в кримінальному процесі України [1].

Кримінальний аналіз включає в себе систематичний аналіз доказів, отриманих в процесі слідства, з метою виявлення співвідношень та встановлення схеми подій. Він здійснюється шляхом використання різних методів аналізу, таких як логічне мислення, індуктивне та дедуктивне мислення, статистичний аналіз. У процесі кримінального аналізу важливо враховувати не лише прями докази, а й вказівки, свідчення та інші обставини, що можуть мати значення для справи. Це дозволяє створити повну та достовірну картину подій та виявити можливі зв'язки, між різними аспектами кримінального провадження. Його ціль полягає у встановленні взаємозв'язків між фактами, подіями, суб'єктами та об'єктами злочинної діяльності з метою оптимізації управління правоохоронними органами на різних рівнях – від державного до територіального.

Визначають такі види кримінального аналізу:

Операційний (оперативний) кримінальний аналіз – це інформаційно-аналітична діяльність за конкретними кримінальними провадженнями стосовно інформації, що становить інтерес для кримінальної поліції або органів досудового розслідування поліції, осіб, об'єктів, організованих груп чи злочинних організацій, щодо ознак та інших відомостей, які їх характеризують і в подальшому сприятимуть розслідуванню правопорушень.

Тактичний кримінальний аналіз – аналіз злочинності та злочинів на конкретній території за невеликий проміжок часу, за певним видом злочину чи протиправної діяльності певної групи з метою напрацювання тактичних заходів із затримання злочинців, виявлення ризиків і попередження конкретних правопорушень.

Стратегічний кримінальний аналіз – ідентифікація та оцінювання кримінальних загроз особі, суспільству, державі, метою яких є визначення вразливості правоохоронної системи або середовища, та формування управлінських рішень щодо запобігання вчиненню кримінальних правопорушень і протидії злочинності (виявлення тенденцій, закономірностей, прогнозування розвитку встановлених загроз за великий період часу). Проводиться з метою підготовки стратегічних управлінських рішень та визначення ризиків розвитку криміногенної ситуації [2, ст. 29–31].

На базі використання різнопланових відомостей, кримінальний аналіз дозволяє встановлювати індивідуальну або групову приналежність різних об'єктів оперативної уваги підрозділів кримінальної поліції; досліджувати їх властивості та стан, результати і співвідношення різних факторів, що можуть на них певним чином впливати; прогнозувати подальший хід кримінальних подій; виявляти приховані взаємозв'язки між об'єктами тощо. Безсумнівно, вирішення поставлених перед оперативними підрозділами кримінальної поліції завдань багато в чому визначається ефективністю діяльності спеціалізованих підрозділів Управління кримінального аналізу, створеного у 2017 році.

Кримінальний аналіз дозволяє:

1) виявляти фактичні дані, що можуть бути доказами у кримінальному провадженні;

2) самостійно слідчому і прокурору виявляти факт вчинення кримінального правопорушення, вносити відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань та розпочинати розслідування;

3) отримати інформацію в рамках досудового розслідування кримінального провадження, яка матиме орієнтуюче значення [3].

Під час аналітичного процесу оцінюють інформацію щодо злочинця, перебіг подій, знарядь учинення злочину, часу й місця його вчинення тощо. Обіг цієї інформації відбувається між оперативними працівниками та слідчими й полягає не тільки в наданні або отриманні інформації, а й в активному її здобуванні.

Обробка великих обсягів інформації може бути здійснена лише за допомогою інтелектуальних технологій, щоб звільнити слідчого або оперативного працівника від тягаря та допомогти йому вжити відповідних заходів і прийняти процесуальні рішення. У сучасних умовах неможливо розкрити резонансні, тяжкі та особливо тяжкі кримінальні правопорушення без залучення кримінальних аналітиків та належної аналітичної оперативно-розшукової роботи під час розслідування та кримінального провадження.

Під час розслідування злочинів, кримінальний аналіз включає в себе докладне дослідження місця події, збір фізичних слідів, проведення експертизи, аналіз медичних документів, психологічні профілі підозрюваних, інтерв'ю з свідками та інші методи аналізу доказів. Цей процес допомагає правоохоронним органам встановити обставини злочину, визначити можливі мотиви та ідентифікувати винних осіб.

Майстерність у користуванні інтернет-ресурсами та базами даних вимагає спеціальних знань, навичок та умінь. Це підкреслює необхідність постійної самоосвіти аналітиків, їхнього постійного підвищення кваліфікації і участі в відповідних навчальних заходах та тренінгах. Дотримання аналітиками алгоритму та врахування особливостей процесу дослідження дозволить підвищити результативність аналітичної роботи. Для подальшого розвитку та впровадження кримінального аналізу в правоохоронну практику України доцільно вживати наступні заходи:

- забезпечити стале та стабільне фінансування;
- постійно підвищувати кваліфікацію кримінальних аналітиків;
- проводити постійну розробку нових та модернізацію наявних технічних засобів, впроваджувати інноваційні технології;

– розширювати сферу застосування кримінального аналізу як позитивного чинника у протидії злочинності та розширювати його географію застосування.

У висновку варто зазначити, що кримінальний аналіз є невід’ємною складовою правоохоронної діяльності, яка відіграє важливу роль у розкритті злочинів та забезпеченні справедливості, захисту прав та інтересів громадян. Ця аналітична діяльність дозволяє правоохоронним органам систематично та методично збирати, аналізувати та інтерпретувати важливі докази, необхідні для встановлення фактів злочину та визначення винних осіб. Використання різних методів та технік аналізу дозволяє правоохоронцям отримати повну та об’єктивну картину подій, що сприяє успішному завершенню кримінальних проваджень [4].

Список використаних джерел

1. Ханькевич А.М. 2018 р. «Використання кримінального аналізу в діяльності підрозділів кримінальної поліції» chrome-extension://efaidnbmninnbpcajpcgclefindmkaj/https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/30_11_2018/pdf/95.pdf.

2. ЛЬВДУВС Федчак І.А. Навчальний посібник «Основи кримінального аналізу» <chrome-extension://efaidnbmninnbpcajpcgclefindmkaj/https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3723/3/%D1%84%D0%B5%D0%B4%D1%87%D0%B0%D0%BA%20%D0%BE%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%20%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BC%20%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7%D1>.

3. Шкільников В.І., Калиновський О.В. «Використання результатів кримінального аналізу в кримінальному процесі України» 2017 р <chrome-extension://efaidnbmninnbpcajpcgclefindmkaj/https://elar.naiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/73653c8a-e65c-4de4-ad76-ae2f326e7dbc/content>.

4. Білоус Д.М., Діденко Д.О., Копилов О.В., «Використання кримінального аналізу в розслідуванні злочинів проти життя та здоров’я особи» №07/2024 <https://archive.liga.science/index.php/conference-proceedings/issue/view/inter-05.07.2024>.